

Tror Tine skal sette melkeprisen, mens staten fortsatt bestemmer kornprisen

2024-02-10

Optional[© Nationen]

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke videreformidles utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke her.

6 NYHETER

Lørdag 10. februar 2024

NATIONEN

– Jeg og de fleste med meg tror nok det er målprisen på melk som kommer til å forsvinne i årets jordbruksoppgjør, sier Christian Anton Smedshaug i Agri Analyse.

FOTO: CAMILLA MELLESTRAND

WTO liker ikke at staten blander seg inn i hvor mye bøndene skal få betalt for varene sine. Forsker Christian Anton Smedshaug tror melkeprisen overlates til markedet i årets jordbruksoppgjør.

Camilla Mellestrand
camilla.mellestrand@nationen.no

LANDBRUK

Verdens handelsorganisasjon, WTO, liker ikke at staten blander seg inn i hvor mye bøndene skal få betalt for produktene sine. De vil at markedet skal bestemme prisene.

Velger et land likevel at staten blander seg inn i prissettingen av jordbruksvarer, må dette rapporteres til WTO.

Norge får maksimalt lov til å gi 11,4 milliarder i slik direkte prisstøtte på jordbruksprodukter i året, et fast beløp som ikke er inflasjonsjustert siden 1995.

Stanger i taket

Selv om staten ikke lenger har en finger med i spillet når prisen på storfe, lam, kylling, svin eller egg skal fastsettes, stanger Norge nå i taket for produk-

sjonsdrivende støtte.

I årets jordbruksoppgjør må derfor ansvaret for å bestemme melkeprisen eller kornprisen flyttes fra statens til markedets hender, hvis WTO-skal si seg fornøyd.

Da Nationen intervjuet forsker og leder i Agri Analyse, Christian Anton Smedshaug, om denne problemstillingen for et knapt år siden, trodde han at målprisen på korn kom til å ryke først.

Nå har han endret standpunkt.

– Jeg og de fleste med meg tror nok det er målprisen på melk som kommer til å forsvinne i årets jordbruksoppgjør, sier Smedshaug.

Han sier det har lite for seg å fjerne målprisen på korn.

– Fjerner vi målprisen på korn frigjør vi bare 1,7 milliarder produksjonsdrivende støtte. Skal vi klare å opprettholde kornproduksjonen uten målpris, må

vi inn med andre produksjonsrettede støtteordninger fra statens side som også må rapporteres til WTO. Deler av vinninga går opp i spinning. Fordi vi må notifisere nye virkemidler, får vi knapt løst et problem. Vi får i beste fall bare et midlertidig pusterom, før vi uansett må gjøre noe med målprisen på melk om noen år, sier Smedshaug.

Kornet er viktig

Han trekker også fram kornets spesielle stilling i norsk landbruk.

– Å ha kontroll på kompolitikken er ekstremt viktig for å ha kontroll på landbrukspolitikken og kanaliseringspolitikken, som både kornbønder og husdyrbønder er tjent med. At vi skal ha korn i de områdene vi kan dyrke korn og gras i resten av landet krever en gjennomarbeidet prisfastsettning som kan bli komplisert å overlate til markedet, sier Smedshaug.

Han legger til at kornet har en spesiell rolle i norsk landbruk fordi det er inntektskilde for planteproducentene, men utgiftspost for husdyrbøndene som kjøper kraftfôr.

– Dette kan sette markedsre-

Nationen mandag 5. februar

gulator Felleskjøpet i en vanskelig posisjon da deres eiere er både kornbønder og husdyrbønder.

Tine kan sette melkeprisen

Smedshaug tror det vil bli enklere å la Tine sette melkeprisen på omtrent samme måte som Nortura nå fastsetter prisen på egg og kjøtt enn å la Felleskjøpet sette kornprisen.

– Kornet består av flere arter, og både kvaliteten og avlingene varierer stort fra år til år. Melk er et mer heterogent produkt.

Erfaring fra blant annet Canada viser at et system hvor markedsregulator setter melkeprisen kan fungere, sier Smedshaug.

Han sier WTO-regelverket åpner for at vi fortsatt kan ha melkekvoter og ulike prisutjevningsordninger selv om staten ikke lenger skal blande seg i melkeprisen.

At Q-meieriene og Synnøve Finden sier de helst vil beholde målpris på melk, tolker Smedshaug som et felles ønske fra bransjen om å opprettholde et forutsigbart og tydelig system.

– At de uavhengige aktørene har reflektert over viktigheten av å ha gode nasjonale systemer er et godt utgangspunkt for å finne en omforent løsning, mener forskeren.

Hvis staten ikke lenger blander seg inn i prissettingen på melk, blir det frigjort seks milliarder kroner i den totale potten på 11,4 milliarder.

– Ved å frigjøre en så stor sum kan staten fortsatt sette kornprisen i uoverskuelig framtid, avslutter Smedshaug.

Matprisene opp igjen - økte med 8,8 prosent på ett år

Nok en gang hidro økte priser på mat til at prisene på varer i Norge igjen gikk opp.

Jon-Fredrik Baksgaard Klausen
jon-fredrik.klausen@nationen.no

Konsumprisindeksen steg 4,7 prosent fra januar 2023 til januar 2024. Prisutviklingen på biler og drivstoff bidro til å dempe tolv månedersveksten, mens matprisene var med å dra prisene opp.

Prisene på matvarer steg med

1,6 prosent fra desember til januar og er med dette 8,8 prosent høyere enn for ett år siden.

– Det var en del matvarer som steg i pris etter å ha vært på tilbuds under julekampanjene i desember. I tillegg målte vi et betydelig hopp i prisene på både fryst og fersk fisk, sier Espen Kristiansen, seksjonsleder i Statistisk sentralbyrå i en pressemelding.

Juletilbud

Bendik Solum Whist, direktør i Virke dagligvare, peker som Kristiansen på at januar er måned der prisene pleier å stige

fordi juletilbudene som preger desember er forbi.

– At tolv månedersveksten er noe lavere enn vi så på samme tid i fjor er positivt for forbrukerne, sier Bendik Solum Whist, direktør i Virke dagligvare.

Han forteller at konsumprisindeksen nå viser at prisveksten har vært avtagende i flere varekategorier.

– Kaffe og te, kjøtt, olje og brød er blant varekategoriene der vi ser at årsprisveksten er lavere nå enn på samme tid i fjor. En mer stabil prisutvikling er positiv både for forbrukerne og dagligvarekjedene, sier

Whist.

Samtidig er prisveksten fortsatt høy i enkelte varekategorier.

– Vi har lenge sett at spesielt frukt og grønt drar opp den generelle prisveksten, noe som fortsatt er tilfellet. Dette henger sammen med økte priser i verdikjeden, samt svak kronkurs, sier Whist.

Håper statsbudsjettet hjelper

Ole André Myhrvold, finanspolitisk talsperson for Senterpartiet, sier det er viktig for folk og næringsliv at prisveksten ser ut

til å være på vei ned.

– Selv om vi har styrt unna tall som andre vestlige land har hatt og antagelig er på vei mot en myk landing i Norge, så vet vi at mange fremdeles opplever en tøff økonomisk hverdag. Derfor er det et mål for statsbudsjettet for 2024 å bidra til å stabilisere prisveksten, og å hjelpe folk i hverdagen med lavere skatter, rimeligere barnehage og en strømkompensasjonsordning time for time.